

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Střední průmyslová škola strojnická Vsetín
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0483
Autor	RNDr. Miroslava Pospíšilíková
Název šablony	III/2
Název DUMu	10.8 Atom, jeho složení a struktura
Tematická oblast	Obecná chemie
Předmět	Chemie
Druh učebního materiálu	prezentace
Anotace	Základní informace o stavebních částicích atomu
Vybavení, pomůcky	PC, učebnice
Ověřeno ve výuce dne, třída	12.11.2013, 1.A

Výukové cíle

- Znat složení atomu
- Charakterizovat stavební částice atomu
- Popsat atomové jádro
- Umět z tabulky určit počet p , e , n
- Vědět definici nuklidu, izotopu
- Vysvětlit, co je radioaktivita, uvést příklady jejího využití či zneužití

Klíčová slova

- Atom, atomové jádro (nucleus)
- Nukleony, elektrony
- Protonové číslo
- Nukleonové číslo
- Nuklid, izotop
- Radioaktivita

ATOM, JEHO SLOŽENÍ A STRUKTURA

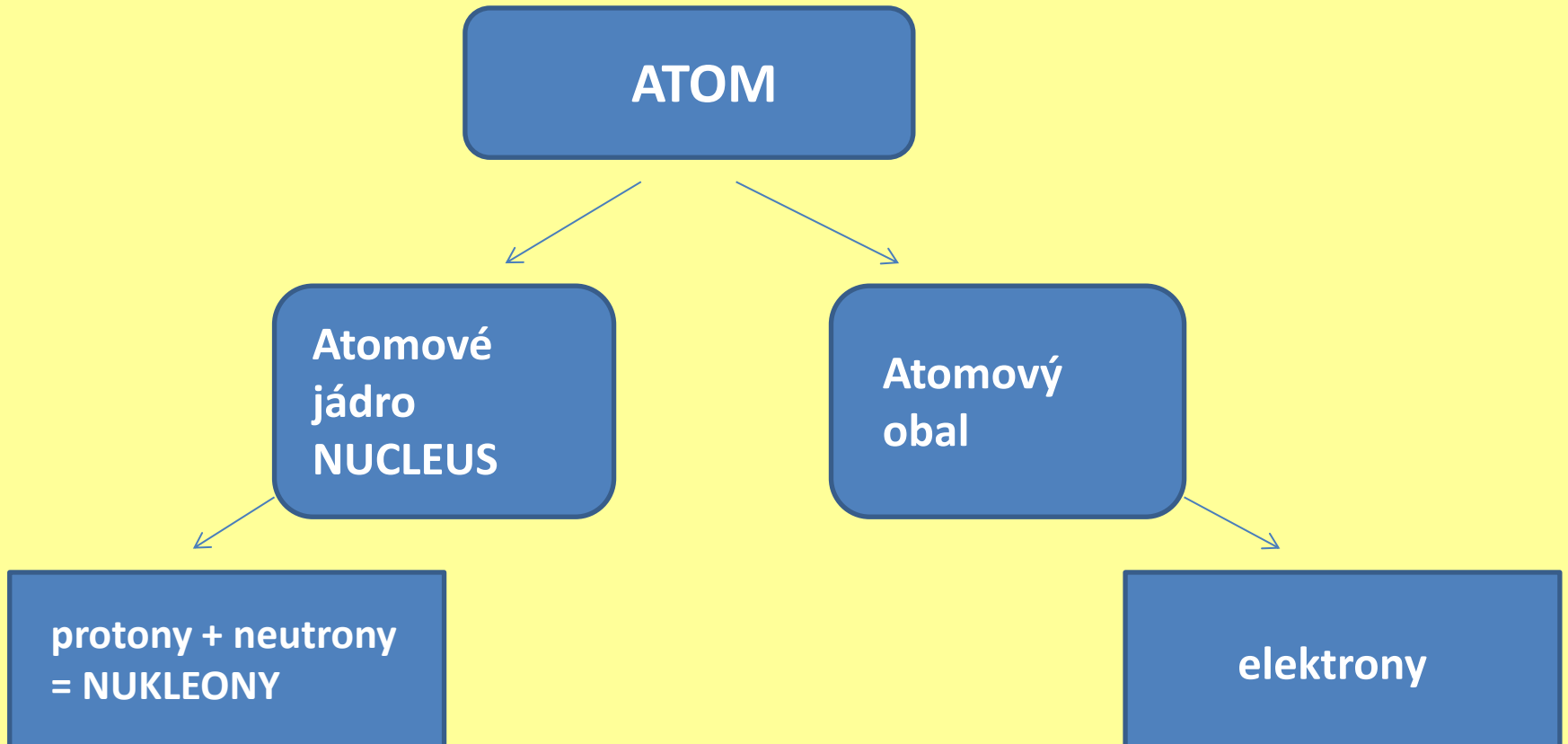
Jaká je nejmenší částice hmoty?

Z čeho jsou látky vybudovány?

STAVBA ATOMU (str. 14)

Historie. Modely atomu.

Atom každého prvku se skládá z atomového jádra a atomového obalu.

Charakteristika elementárních stavebních částic atomu

Částice	Označení	Hmotnost skutečná (kg)	Hmotnost relativní	Náboj skutečný (C)	Náboj relativní	Rok objevu
proton						
neutron						
elektron						

Atomové jádro

- tvoří ho nukleony ($p + n$)
- má kladný náboj
- malý rozměr (průměr atomu je 10^{-10} m,
průměr jádra je 10^{-15} m)
- téměř veškerá hmotnost atomu
- Neutrální atom má stejný počet protonů v jádře a elektronů v obalu.
- Atomy jednoho prvku mají v jádře stejný počet protonů (= definice prvku).

2 šokující příklady

- Představte si, že jádro atomu zvětšíte na velikost makového zrnka o průměru 1 mm. Jak daleko od jádra budou elektrony?

průměr atomu je 10^{-10} m

průměr jádra je 10^{-15} m ... atom je 100 000 větší než jádro
 $1\text{mm} \cdot 100\,000 = 100\,000\text{ mm} = 100\text{m}$ ... průměr atomu

Elektrony budou od jádra atomu vzdáleny max. 50 m.

- Představte si hrací kostku o hraně 1 cm. Kolik by vážila, kdyby byla ze samých atomových jader?

Jelikož hmotnost elektronů je nepatrná, hmotnost atomu se soustřeďuje do jádra ... kostka by vážila

- ${}^A_ZX$** **Z ... protonové číslo**, udává 1. počet p
 2. počet e
 3. pořadí prvku v PSP
- A ... nukleonové číslo**, udává 1. počet nukleonů
 2. hmotnost atomu

Pomocí Z a A určíme počet elementárních částic atomu.

Např. ${}^{13}_6\text{C}$: 6 p, 6 e, $13 - 6 = 7$ n

NUKLID

= soubor atomů se stejným Z a A. Např. ${}^{19}_9\text{F}$, ${}^{27}_{13}\text{Al}$,...

IZOTOPY

= atomy téhož prvku se stejným Z, ale různým A. Mají ..... chemické vlastnosti, ale ..... fyzikální vlastnosti.

Např.

	p	e	n
${}^1_1\text{H}$			
${}^2_1\text{H} = \text{D}$			
${}^3_1\text{H} = \text{T}$			

Úkol: Doplňte tabulku

	p	e	n
$^{14}_7\text{N}$			
$^{31}_{15}\text{P}$			
$^{56}_{26}\text{Fe}$			
$^{75}_{33}\text{As}$			

RADIOAKTIVITA (str.16)

Literatura, použité zdroje textu a obrázků

- **Chemie pro střední školy**, Jiří Banýr, Pavel Beneš, SPN Praha, 1996
- **Chemie/obecná a anorganická/I pro gymnázia**, Vratislav Flemr, Bohuslav Dušek, SPN Praha, 2001
- **Chemie pro čtyřletá gymnázia, 1. díl**, Aleš Mareček, Jaroslav Honza, Nakladatelství Olomouc, 1998